Eduskunnan talousvaliokunta
tav@eduskunta.fi

Viite: U 85/2022 vp.

KESKUSKAUPPAKAMARIN LAUSUNTO KOMISSION EHDOTUKSESTA EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI PAKKOTYÖLLÄ VALMISTETTUJEN TUOTTEIDEN KIELTÄMISESTÄ UNIONIN MARKKINOILLA

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Keskuskauppakamarin lausuntoa valtioneuvoston U-kirjelmästä U 85/2022 vp., joka käsittelee komission ehdotusta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi pakkotyöllä valmistettujen tuotteiden kieltämisestä unionin markkinoilla. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää kunnioittavasti seuraavan.

Keskuskauppakamari kannattaa U-kirjelmässä esitettyä Suomen kantaa

Keskuskauppakamari pitää komission ehdotuksen tavoitteita kannatettavina huomioiden pakkotyön laajuuden eri toimialoilla ja kaikissa maanosissa. Koska pakkotyöhön liittyvät ongelmat ovat globaaleja, Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että sääntely on EU:ssa harmonisoitua. Keskuskauppakamari kannattaa U-kirjelmässä esitettyä Suomen kantaa. Pidämme tärkeänä erityisesti sitä, että vastuullisuussääntely muodostaa toimivan kokonaisuuden yritysvastuudirektiiviehdotuksen (CS3D) ja kestävyysraportointidirektiivin (CSRD) kanssa, kuten U-kirjelmässä on todettu.

Ohjeistukset ja neuvonta tärkeitä erityisesti pk-yrityksille

Asetusehdotuksessa on laaja soveltamisala, eli ehdotus soveltuisi kaikkiin talouden toimijoihin koosta tai toimialasta riippumatta. Tämä poikkeaa edellä mainituista yritysvastuudirektiiviehdotuksesta ja kestävyysraportointidirektiivistä. Keskuskauppakamari tukee U-kirjelmän kantaa siitä, että nyt käsillä olevan sääntelyn suhteellisuudesta erityisesti suhteessa pienyrityskenttään huolehditaan. Keskuskauppakamari ehdottaa, että asetusneuvotteluissa selvitettäisiin vielä yksinkertaistettua pakkotyön riskit huomioivaa asianmukaisen huolellisuuden prosessia pk-yritysten osalta, jotta niille ei koituisi sääntelystä kohtuutonta hallinnollista taakkaa.

Keskuskauppakamari pitää erittäin tärkeänä sitä, että tulevassa sääntelyssä huomioidaan pk-yritysten resurssit, osaamistaso ja tosiasialliset mahdollisuudet pakkotyön riskien arviointiin ja huolellisuuden prosessien ylläpitämiseen. Tulevan asetuksen noudattamisen kannalta on keskeistä, että komissio selkeästi ohjeistaa yrityksiä ja avaa työkaluja pk-yritysten ja muiden talouden toimijoiden käyttöön hyvissä ajoin ennen asetuksen soveltamista. Velvoittavalta lainsäädännöltä ja

viranomaisohjeistukselta tulee Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan edellyttää sellaista selkeyttä ja täsmällisyyttä, että sääntelyn perusteella yritykset voivat tunnistaa niiltä edellytettävät toimenpiteet. Yritysten oikeusturvan toteutumisen näkökulmasta ehdotettu sääntelyn laaja soveltamisala edellyttää viranomaisilta aktiivista neuvontavelvollisuutta.

Talouden toimijoiden oikeusturva huomioitava neuvotteluissa

Keskuskauppakamari kannattaa asetusehdotuksen ja valtioneuvoston kannan mukaisesti viranomaisen todistustaakkaa pakkotyön osoittamisessa. Jatkovalmistelussa on kuitenkin tarpeen huolehtia talouden toimijoiden oikeusturvan toteutumisesta muun muassa seuraavilla tavoilla:

1) Asetuksessa tai sen nojalla laadittavassa viranomaisohjeistuksessa on linjattava tarkemmin näyttökynnys sille, että tuotteiden saattaminen markkinalle kielletään tai ne on vedettävä pois markkinalta tai tuotteiden vienti kielletään.
2) Asetuksessa olisi huomioitava mahdollisen taloudellisen vahingon korvaaminen taloudelliselle toimijalle, jos viranomaisen päätös tuotteiden poistamisesta markkinoilta pakkotyöepäilyn vuoksi osoittautuu myöhemmin virheelliseksi.
3) Talouden toimijoille on annettava riittävä aika viranomaisselvityksiin ja tietopyyntöihin vastaamisessa. Asetusehdotuksessa talouden toimijoiden määräaika on 15 työpäivää, mikä on usein riittämätön, kun käytännössä tietopyyntöihin vastaaminen edellyttää tietojen keräämistä ja varmistamista toimitusketjuista. Keskuskauppakamari ehdottaa, että viranomainen voi myöntää lisäaikaa 15 työpäivän määräaikaan perustellusta syystä.

Tuotteiden hävittämiselle etsittävä muita vaihtoehtoja

Keskuskauppakamari pitää asetusehdotuksessa esitettyä pakkotyöllä tuotettujen tuotteiden hävittämistä kestävyysnäkökulmasta ongelmallisena. Kannatamme valtioneuvoston näkemystä siitä, että neuvotteluissa tulisi etsiä vaihtoehtoisia menettelyjä tuotteiden tuhoamiselle esimerkiksi kierrätyksen ja kiertotalouden keinoin.

Vaikutustenarviointi keskeinen osa huolellista säädösvalmistelua

Komissio ei poikkeuksellisesti ole laatinut asetusehdotuksesta vaikutustenarviontia. Perusteena tälle komissio on esittänyt, että pakkotyö on suorassa ristiriidassa ihmisarvon kunnioittamisen ja ihmisoikeuksien yleismaailmallisuuden sekä jakamattomuuden kanssa ja että pakkotyöhön puuttuminen edellyttää kiireellisiä toimia. Keskuskauppakamari yhtyy komission näkemykseen asian tärkeydestä, mutta toteaa, että vaikutustenarviointi on joka tapauksessa keskeinen osa huolellista säädösvalmistelua. Nyt käsillä olevassa asetuksessa vaikutustenarviointi olisi ollut perusteltua kohdistaa esimerkiksi kieltomenettelyä ja pakkotyöllä tuotettujen tuotteiden hävittämistä koskeviin ehdotuksiin, verkkokauppojen sääntelyyn sekä siihen,

miten asetuksen vaikutuksia yritysten hallinnolliseen taakkaan voitaisiin lieventää. Keskuskauppakamari pitää tärkeänä, että asetusneuvottelujen aikana pyritään vielä selvittämään tarkemmin ehdotetun sääntelyn vaikutuksia.

Koska kyse on uudentyyppisestä sääntelystä, pidämme tärkeänä, että komissio tarkastelee sääntelyn vaikutuksia ja tavoitteiden toteutumista kahden vuoden kuluttua soveltamisen alkamisesta.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Anne Vanhala
vastuullisuusasiantuntija